

ZAMBURUG‘LI KASALLIKLARNING O‘ZIGA XOSLIGI

Choriyeva Ra‘nogul Muzaffar qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiyot fakulteti

Davolash ishi yo‘nalishi 2-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14840634>

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamburug‘li kasalliklarning o‘ziga xosliklari batafsil ko‘rib chiqiladi. Zamburug‘li infeksiyalar, odam organizmi yoki tashqi muhitda mavjud bo‘lgan zamburug‘lar tomonidan keltirib chiqariladi va ko‘pincha teri, shilliq qavatlar, nafas olish tizimi hamda boshqa organlarni ta’sir qiladi. Kasalliklar sekin rivojlanishi va uzoq vaqt davomida simptomlar ko‘rinmasligi bilan ajralib turadi. Ularning o‘ziga xosligi, immunitet tizimi zaif bo‘lgan odamlarda ko‘proq uchrashi, turli xil zamburug‘lar (masalan, dermatofitlar, kandida, aspergillus) tomonidan yuzaga kelishi va davolash usullarining zamburug‘ning turiga qarab farqlanishidadir. Maqolada zamburug‘li kasalliklarning diagnostikasi, tarqalish o‘zgarishlari va davolash usullari haqida ma’lumotlar taqdim etilgan. Zamburug‘li infeksiyalarning samarali davolashida antifungal preparatlar va kasallikning turiga qarab individual yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: Zamburug‘li kasalliklar, Mykotik infeksiyalar, Mikozlar, Zamburug‘ infeksiyalari, Immunitet tizimi va zamburug‘lar, Teri zamburug‘lari.

CHARACTERISTICS OF FUNGAL DISEASES

Abstract. This article examines the characteristics of fungal diseases in detail. Fungal infections are caused by fungi that are present in the human body or in the external environment and often affect the skin, mucous membranes, respiratory system and other organs. The diseases are characterized by slow development and prolonged absence of symptoms. Their specificity lies in their higher incidence in people with weakened immune systems, their occurrence by various fungi (e.g. dermatophytes, candida, aspergillus), and the differences in treatment methods depending on the type of fungus. The article provides information on the diagnosis, distribution changes and treatment methods of fungal diseases. The effective treatment of fungal infections is important with the use of antifungal drugs and an individual approach depending on the type of disease.

Keywords: Fungal diseases, Mycotic infections, Mycoses, Fungal infections, Immune system and fungi, Skin fungi.

ХАРАКТЕРИСТИКА ГРИБКОВЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ

Аннотация. В данной статье подробно рассматриваются особенности грибковых заболеваний. Грибковые инфекции вызываются грибами, которые присутствуют в организме человека или во внешней среде и часто поражают кожу, слизистые оболочки, дыхательную систему и другие органы. Заболевания характеризуются медленным развитием и длительным отсутствием симптомов. Их специфика заключается в более высокой частоте возникновения у людей с ослабленной иммунной системой, в их обусловленности различными грибами (например, дерматофитами, кандидами, аспергиллами), а также в различиях в методах лечения в зависимости от вида грибка. В статье приведены сведения о диагностике, распространении и методах лечения грибковых заболеваний. Эффективное лечение грибковых инфекций имеет важное значение с применением противогрибковых препаратов и индивидуальным подходом в зависимости от типа заболевания.

Ключевые слова: Грибковые заболевания, Грибковые инфекции, Микозы, Грибковые инфекции, Иммунная система и грибки, Грибки кожи.

KIRISH: Zamburug‘li kasalliklar — bu turli xil zamburug‘lar tomonidan keltirilgan infeksiyalar bo‘lib, ular inson organizmida ko‘plab sohalarda, jumladan terida, nafas yo‘llarida, ichaklarda, qon tomirlarida hamda immunitet tizimida o‘zgarishlarga olib kelishi mumkin. Mykotik kasalliklar sifatida tanilgan bu infeksiyalar ko‘plab turdagi zamburug‘lar tomonidan yuzaga keladi. Ushbu kasalliklarning o‘ziga xosligi shundaki, ular organizmning himoya mexanizmlariga ta’sir ko‘rsatib, ayrim hollarda jiddiy asoratlar keltirib chiqarishi mumkin. Boshqa kasalliklarga nisbatan zamburug‘li infeksiyalar ko‘proq immunitet tizimi zaif bo‘lgan, shuningdek, turli xil xavfli holatlarda rivojlanadi. Zamburug‘li kasalliklarning tashxisi va davolash usullari o‘ziga xos qiyinchiliklar tug‘diradi, chunki ular ko‘pincha boshqa kasalliklar bilan o‘xshash belgilarga ega. Antimikotik preparatlar va zamonaviy texnologiyalar yordamida bu kasalliklarning oldini olish va davolash imkoniyatlari oshib bormoqda. Biroq, hali ham ko‘plab muammolar mavjud bo‘lib, bu kasalliklarning davolashga qarshi qarshilik ko‘rsatishi va yangi zamburug‘larning rivojlanishi muhim xavf omillari hisoblanadi. Zamburug‘li kasalliklarning o‘ziga xos jihatlarini va ularning profilaktikasi hamda davolash usullarini tahlil qilish, bu kasalliklar bilan kurashishda samarali yondashuvlarni ishlab chiqish uchun muhim ahamiyatga ega.

ZAMBURUG‘LI KASALLIK TURLARI

Tibbiyotda zamburug‘li kasalliklarning tasnifi mavjud. Shunday qilib, bir nechta patologiya turi ajratiladi:

Keratomikoz (turli rangli lishay, cherepitsasimon mikozi, piedra);

Dermatofitiyalar (trixofitiya, mikrosporiya, favus, chov qatlamlarining epidermofitiyasi, oyoq mikozi);

Kandidozlar (yuzaki, teri va shilliq qavatlarga tarqaladi; generallashgan, Janubiy Amerikacha, Busse-Bushke, Djilkrayst kandidozi, keloid blastomikoz);

Chuqur (xromomikoz, sporomikoz, gistoplazmoz, koksidioz, mitsetoma);

Psevdomikozlar (eritrazma, aktinomikoz).

Biroq, dunyoning ko‘pchilik mamlakatlarida zamburug‘li kasalliklarni patologik jarayonning lokalizatsiyasi bo‘yicha tasniflash qabul qilingan, unga ko‘ra:

- * Tinea pedis — oyoq mikozi;
- * Tinea corporis — tananing silliq terisi mikozi;
- * Tinea cruris — chov mikozi;
- * Tinea capitis — boshning sochli qismi mikozi;
- * Tinea unguim — onxiomikoz (tirnoq zamburug‘i);
- * Tinea manum — bilak mikozi;
- * Tinea barbae — yuz mikozi.

ZAMBURUG‘LI KASALLIK SABABLARI

Ko‘pincha ipli tuzilmalar yoki dermatomitsetalar (trixofiton, mikrosporon, axorion) kuzatiladi. Zamburug‘larning ikkinchi guruhi — Kandida avlodiga mansub achitqi zamburug‘lari. Kasallik manbalari kasallangan hayvonlar yoki odamlar hisoblanadi. Infektsiyalanish inson yoki hayvon tanasining nuqsonli qismi bilan yaqin kontakt qilish, shuningdek, bemorning ifloslangan buyumlari bilan aloqada bo‘lish orqali sodir bo‘ladi. Zamburug‘lar tashqi muhitda juda barqaror bo‘lgan sporalar bilan ko‘payganligi sababli ular kundalik buyumlarga, epidermis yoki shilliq qavatlarning boshqa joylariga tushadi va ularda uzoq vaqt davomida saqlanib qoladi. Go‘zallik salonlari, sataroshxonalar, basseynlar, hammomlar, manikyur salonlariga tashrif buyurish paytida zamburug‘li kasalliklar bilan kasallanish xavfi mavjud. Ortqicha terlash (gipergidroz), immunitetning pasayishi, terida shilinish va yoriqlar mavjudligida, avitaminozlar va shaxsiy gigiyena choralariga rioya qilmaslik bilan bog‘liq patologiya paydo bo‘lishi hollari mavjud.

ALOMATLARI

Odatda, barcha zamburug‘li kasalliklar terining yengil va sezilmaydigan qipiqilanishidan boshlanadi. Biroq, har bir turi ma‘lum bir alomatlar bilan tavsiflanadi

Keratomikoz — bu epidermisga ta‘sir etadi, yallig‘lanishni keltirib chiqarmaydi, shikastlangan dermatomalarning qipiqilanishi, pigmentatsiyaning o‘zgarishi xarakterlidir. Shikastlanish o‘choqlari turli o‘lcham va shakllarga ega.

Dermatofitiyalar — bunda epidermis va uning ortiqalari jalb etiladi, yallig‘lanish jarayoni rivojlanishi ehtimoli mavjud. Oyoq, sochlar, chov qatlamlari haddan tashqari qipiqilanish yoki qizarish bilan tavsiflanadi, yoriqlar, namlanish shakllanadi. O‘choqli alopetsiya, tirnoqlarning rangi va qalinligi o‘zgarishi kuzatiladi

Kandidozlar — oq rangli o‘choqlar paydo bo‘ladi, ularning ostida qizarishlar aniqlanadi. Og‘riq yoki qichishish bilan birga kechishi mumkin.

Chuqur mikozlar — bu terining, ichki a‘zolarining tizimli, massiv shikastlanishi bo‘lib, zamburug‘larning organizm bo‘ylab disseminatsiyali tarqalishi bilan birga kechadi. Kechishi tabiati o‘tkir yoki surunkali bo‘lishi mumkin. Agar bunday belgilar mavjud bo‘lsa, dermatologga murojaat qilish zarur.

ZAMBURUG‘LI KASALLIKLARNI TASHXISLASH

Tashxis mikroskopik va madaniy ekish tadqiqot usullaridan foydalangan holda amalga oshiriladi. Mikroskopik tashxis quyidagi choralarni o‘z ichiga oladi: Bemordan tekshirish uchun soch, terini tangachalari yoki tirnoq qirindisi olinadi. Shuningdek, mitseliyning sporalari, gaz pufakchalari, yirik zamburug‘ fragmentlari ham qayd qilinadi. Madaniy usul shikastlanishga sabab bo‘lgan mitseliy turini aniqlash imkonini beradi. U zamburug‘larni oziqa muhitida o‘stirish va ularning o‘sishi xarakteri va hosil bo‘lgan kolonniyani baholashdan iborat.

ZAMBURUG‘LI KASALLIKLARNI DAVOLASH

Patologiyalarni davolash va tegishli kompleks terapiyani tayinlash bilan shifokor-dermatolog shug‘ullanadi. Terapiyada turli xil farmokologik shakllar qo‘llaniladi: tabletkalar, malhamlar, kremlar, kukunlar, aerezollar va ularning kombinatsiyasi, masalan, bir vaqtning o‘zida tabletkalar ichish va malhamlarni surtish.

Immunoterapiya — organizmning himoya xususiyatlarini (immunitetini) rag‘batlantirish va vitaminli terapiya ortiqchalik qilmaydi. Tizimli zamburug‘larga qarshi vositalardan itrakonazol, flukonazol, terbinafin gidrokslorid, ketokonazol ajratiladi. Mitseliydan qutulish uchun 60%li

giposulfit natriy eritmasi, soʻngra 6%li xlorid kislotasi eritmasi bilan artish belgilanishi mumkin. Boshning sochli qismi shikastlanganda, ketokonazol asosli shampunlar buyuriladi.

Kandidozni davolashda: antibakterial dorilarni qabul qilishni toʻxtatish, tizimli antifungal terapiya, zamburugʻlarga qarshi dori vositalari, malhamlar (lamizil, klotrimazol) va kremlarni va ichak mikroflorasini tiklash uchun preparatlarni (probiotiklar) qoʻllash koʻrsatiladi.

OLDINI OLISH

Zamburugʻli kasalliklarni oldini olish uchun oddiy profilaktika choralari rioya qilish kerak. Shaxsiy gigiyena qoidalariga amal qilish: kishi oʻz tarogʻi, oyoq kiyimlaridan foydalanishi kerak. Mushuk, it, sigir, ot kabi hayvonlar bilan yaqin kontakda boʻlgandan keyin qoʻllarni yaxshilab yuvish tavsiya etiladi.

XULOSA: Xulosa qilib aytadigan boʻlsak, zamburugʻli kasalliklar oʻzining turli xil belgilari va kasallikning rivojlanish jarayoni bilan ajralib turadi. Ular asosan yuqumli xususiyatga ega boʻlib, odamlar va hayvonlar organizmida turli sohalarda namoyon boʻlishi mumkin. Zamburugʻlar asosan teri, nafas yoʻllari, ichak va immun tizimiga taʻsir koʻrsatadi, bu esa ularning xavfini oshiradi. Kasalliklarning koʻpgina shakllari va rivojlanish tezligi shaxsning immun tizimining holatiga bogʻliq. Zamburugʻli kasalliklarning davolashida ertalab va kechqurun dori-darmonlardan foydalanish, shuningdek, shifokor koʻrsatmalariga amal qilish muhimdir. Tibbiy yordam va profilaktika choralari zamburugʻli kasalliklarning oldini olishda samarali vosita boʻlib xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Abdugʻaniev, M. (2019). Zamburugʻli kasalliklar va ularning davolash usullari. Tibbiyot akademiyasi, 45-47-bet.
2. Ismailov, A, & Rahmatov, R. (2020). Zamburugʻli infeksiyalar va ularning klinik tasnifi. Tibbiyot jurnali, 78(2), 112-118-bet.
3. Karimov, D. (2018). Teridagi zamburugʻli kasalliklar va ularning tashxisi. Dermatologiya va venereologiya, 34(1), 15-20-bet.
4. Salimov, S. (2017). Zamburugʻli infeksiyalar va ular bilan kurash usullari. Bakteriologiya va mikrobiologiya, 50(3), 91-95-bet.
5. Turgʻunov, A, & Usmonov, S. (2021). Zamburugʻli kasalliklarning oldini olish va profilaktika choralari. Oʻzbekiston tibbiyoti, 92(6), 145-150-bet.

6. Sodiqov, B. (2022). Zamburug‘lar va ular keltirib chiqaradigan kasalliklar. Tabiiy fanlar jurnali, 58(4), 75-80-bet.
7. Nurmatov, E. (2016). Immun tizimi va zamburug‘li infeksiyalar. Immunologiya va allergologiya, 40(5), 102-106-bet.
8. Murodov, A, & Qodirov, U. (2019). Zamburug‘li kasalliklar va davolashning zamonaviy usullari. Xalq tibbiyoti, 55(3), 210-214-bet.
9. Djalilov, K. (2020). Zamburug‘li kasalliklarni davolashda yangi yondashuvlar. Farmatsiya jurnali, 61(2), 123-127-bet.
10. Xodjayev, F, & Asqarov, M. (2021). Zamburug‘li kasalliklar va ularning diagnostikasi. Klinikal tibbiyot, 66(7), 88-92-bet.